

Těžká ruka Hospodinova

(Pláč Jeremiášův)

Žalm 32:4, Pláč 2:1-22

Martin Hýsek

16. prosince 2012

V první kapitole Pláče jsme při svém studiu hovořili o tom, že prorok nejprve popisuje bídy lidu jakožto důsledek Božího soudu a poté učí své bratry, jak reagovat – uznáním spravedlnosti Boží a úpěnlivou pokornou modlitbou v důvěře v Boží spravedlnost. Druhá kapitola není v tomto směru nepodobná, když začíná objektivním líčením soudu Božího, načež následuje subjektivní apel a modlitba. Bídy a trápení jsou popsány snad ještě sugestivněji a ještě více je dáván důraz na to, že se jedná o přímý důsledek soudu Božího. Lidu Izraelskému se tak stalo to, o čem zpíval král David v Žalmu 32, který se zabývá hříchem, pokáním a ospravedlněním: „*Nebo dnem i nocí obtížena byla nade mnou ruka tvá, tak že přirozená vlhkost má obrátila se v sucho letní.*“ (**Ž. 32:4**) Stejně tak byla v hněvu obtížena ruka Hospodinova nad Izraelem, takže se všechna požehnání daná Božímu lidu obrátila v prach. (**Pl. 2:1-22**)

V prvních verších čteme o tom, že Hospodin odvrhl od sebe hřešící lid, zničil jeho sílu a prostředky ochrany, ale nejen to, obrátil se oproti němu jako nepřítel. Na úvod čteme stejný úžas jako v Pláči 1:1, ale zde se dává důraz nikoliv na stav církve, ale na Boží jednání. Jak píše Kalvín, je skutečně nad čím v údivu hořekovat: „Na první pohled se zdá absurdní, že by lid, který Pán Bůh nejen přijal do přízně, ale s nímž také učinil věčnou smlouvu, by Jím měl být opuštěn. Vždyť přeci, i kdyby byli lidé stokrát věrolomní, Pán Bůh se nikdy nemění, ale zůstává nezměnitelný ve své věrnosti; a víme, že Jeho Smlouva nebyla učiněna závislou na lidských zásluhách.“ Tímto způsobem samozřejmě nechce prorok Jeremiáš (ani Kalvín) zpochybňovat Boží spravedlnost, ale poukázat lidu na ohavnost jeho hříchu, která vedla Hospodina k tomu, aby potrestal takovým způsobem lid, se kterým vešel v smlouvu věčnou.

Jak hustým oblakem prchlivosti své přikryl Pán dceru Sionskou! Musíme vzpomínat na doby, kdy oblak Hospodinův byl pro izraelský národ ochranou a potěchou. (**Ex. 14:19-20**) Oblak Hospodinův byl v té době obrácen proti Egyptanům a byl jim tmou, nyní však je obrácen proti lidu Božímu (hebrejské slovo vyjadřuje zastínění, zatemnění – analogie je tedy docela zřejmá). Opět zde vidíme naprosté obrácení. Sláva a důstojnost Izraele (jak Církve, tak národa) byla odstraněna. Boží hněv byl tak velký, že nebral ohledy ani na prostředky milosti, které lidu daroval – to je význam slov o nepamatování na podnož noh svých. Jako podnož Jeho nohou je označován jak chrám (Ž. 132:7), místo bohoslužby, ve kterém skrze oběti zvířat Izraelité neustále Hospodinu připomínali oběť Jeho Syna na kříži, skrze kterého jim pak byly odpuštěny hříchy (chrám je zde takto opsán a použit proto, aby snad někdo nebyl v pokušení si myslet, že zničením chrámu Hospodin nějak

utrpěl, když „přišel o příbytek“ – neutrpěl, protože při vši své slávě je chrám jen podnoží Božích nohou). Pán Bůh je vždy spravedlivý, nikdy netrestá hřích nad spravedlivou míru – jak hrozný tedy musel být hřích, když jeho jedinou adekvátní odplatou bylo úplné zničení chrámu, který symbolizoval a vyjadřoval naděje lidu Izraelského! Hříchy lidu a ignorování Božího kárání převážilo nad ohledem na chrám, proto na něj Hospodin nepamatoval.

Popis Hospodinova hněvu pokračuje líčením, že Hospodin zničil Judu jako národ a stát. Čteme o příbytcích; to slovo se dá přeložit také jako pastviny – jedná se zde tedy nejspíše o příbytky na vesnicích, které samy o sobě nemají nějakou zvláštní ochranu. Hospodin ovšem zničil nejen je, ale i opevněná místa, a to zcela, nejenže s nimi nějak zatřásl, ale 'udeřil o zem', nebo by se dalo říci: srovnal se zemí. To vše učinil zcela bez soucitu, protože to bylo spravedlivé. Tímto způsobem snížil a potupil království a knížata, ale nejen to, „v *potupu uvedl*“, tzn. přivedl na ně nečistotu. Když Hospodin nehleděl na svůj chrám, tím spíše nebral ohledy na království a příbytky hříšného lidu.

Dále čteme, že Pán Bůh odťal roh Izraelův. Roh je symbolem síly, slávy a moci. Veškerá moc byla odstraněna. Ruka Hospodinova byla odvrácena od nepřítele. Dříve Hospodin sám bojovával za Izrael a ničil jeho nepřátele (Joz. 23:3, 1. Sam. 5:6). Nyní jako trest tuto svou ruku odtáhl, proto se mohli nepřátelé zvýšit a povstat, jak jsme četli i v 1. kapitole. Stejně jako v první kapitole však dále vidíme, že Boží soud nespočíval jen v tom, že lidu odebral prostředky, moc a sílu se bránit a vydal ho nepříteli napospas, naopak, sám aktivně vystupoval proti nim. Jeho hněv byl velmi velký. Slova jako 'rozpálil se' nebo 'v prchlivosti' neznamenají, že se Pán Bůh rozčílil, jako se někdy rozčílí lidé, nebo že se snadno nechá přemoci hněvem (vždyť je přeci dlouhoshovívající). Ukazují (znovu) na dlouhodobý těžký hřích, na který je takový veliký hněv jedinou možnou reakcí.

Od konce verše 3 čteme o tom, že Pán Bůh sám se stal lidu nepřitelem, jak jsme si říkali již v úvodu. Oheň, o kterém čteme, je často prostředkem hněvu a trestu Božího. Vzpomeňme na Sodomu a Gomoru, na Nádaba a Abihu, či na oněch 50 mužů, které pohltil oheň na rozkaz Eliáše. To zde nyní přišlo na nevěrný lid. Ve čtvrtém a pátém verši čteme, že všechen soud, který přišel, pád knížat, pád chrámu, pád národa, zničení města a hradeb a veškerý zármutek jim způsobil Pán coby nepřítel. Kdyby snad ještě po první kapitole někdo pochyboval, že to vše učinil sám Hospodin, zde prorok znovu a důrazněji opakuje tuto pravdu. Jak píše Kalvín, oči Izraelitů se neměly upínat na Chaldejské jako na hlavní nepřátele a strůjce současné bídy, ti byli jen nástrojem. Duch svatý zde skrze proroka obrací pohled k nebi, aby lid činil pokání.

V následujících dvou verších čteme, jak Pán Bůh zkazil a zničil Církev a bohoslužbu. Když nad tím přemýšlíme, je to vskutku hrozná pomyslená, a velmi varující – judská bohoslužba v chrámě podle předpisů Zákona smíšená s modloslužbou v hájích a na výsostech, prováděná těmi samými modláři a nevěrci, byla Pánu Bohu tak ohavná, že se na ní nemohl dívat a musel jí učinit

přítrž. Pokud si do bohoslužeb zavedeme věci dle svých líbostí, jako jsou moderní „chvály“, nemůžeme argumentovat tím, že máme přeci pořád ty staré dobré bratrské písně a hymny. Pán Bůh se s takovým mixem nespokojí.

Ve verši 6 kraličtí píší, že Hospodin „odtrhl jako od zahrady plot svůj.“ V KJV je tento verš přeložen takto: Násilně odstranil svůj stánek, jako [by byl stánek] ze zahrady (he hath violently taken away his tabernacle, as [if it were] of a garden). Matthew Poole o tom píše, že někteří text zde překládají jako plot, ale vzhledem k následujícímu je lepší to vyložit jako stánek. Kalvín na základě Iz. 1:8 vysvětluje, že tehdejší hlídači v zahradách a vinicích si stavěli stánky nebo chatky, ale neměly základy, a proto je v případě potřeby snadno odstranili, když šli třeba jinam. Podobným způsobem Hospodin odstranil svůj chrám.

V KJV místo „zkazil stánek svůj“ čteme „zničil místo setkávání“, ale je to vlastně to samé. Lid přišel o viditelnou naději setkání s Hospodinem, je tím symbolizováno, že je s Ním přerušen kontakt. Jaká je to bída a zoufalství, když Pán Bůh již se svým lidem nemluví: „*Nepravosti vaše rozloučily vás s Bohem vaším, a hříchové vaši to způsobili, že skryl tvář před vámi, aby neslyšel.*“ (Iz. 59:2) Čteme též o zapomenutí sobot a svátků, způsobené Hospodinem. Když je lid zanedbával dobrovolně, učinil jim Hospodin konec a zapomenutí. Již nebylo místo na slavení ani lid, který by slavil. Krále a kněze zavrhl též; ti byli představitelé národa a církve. Království bylo znakem Boží přízně k ochraně, kněžství výrazem služby smíření s Pánem Bohem. Nyní je jim coby úřadům učiněn konec, jsou odvrženy, a na dlouhou dobu nebudou vykonávány.

Dále čteme, že Hospodin zavrhl oltář a v ošklivost vzal svatyni. Izraelci, kteří nečinili pokání, si mysleli, že pouhé vykonávání úkonů v chrámě jim zajišťuje smíření. Pán Bůh tedy odstranil tyto prostředky, aby jim ukázal, že je skrze tyto pouhé formální rituály v minulosti neospravedlňoval, a že mu tyto formalisticky obětované oběti nespojené s vírou a posvěcením života byly odporné. O něčem podobném píše prorok Amos (**Am. 5:21-22**) nebo Izaiáš (**Iz. 1:11-14**). Záměr těchto skoro nepochopitelných slov proroka Jeremiáše zde v sedmém verši, je co nejvíce zburcovat a zatřást se čtenářem, aby si uvědomil ohavnost dřívějších způsobů v Hospodinových očích. Druhá část verše o nepřátelích křičících v chrámě jako o slavnosti je tak trochu ironií. Ti, kteří neslavili přikázané slavnosti řádně a s čistým srdcem, se museli dívat na „slavnosti“ v chrámě, vykonávané pohany, kteří se v posměšných písničkách rouhali Bohu a Církvi. Jak píše Kalvín, Duch Svatý zde také učí lid, aby za toto znesvěcení nevinili na prvním místě Chaldejské, ale sami sebe a svůj hřích.

Dále ve verších 8 a 9 čteme o zničení národa. Mnoho jsme to rozebírali před týdnem; nyní si však povšimněme, že to bylo něco, co Pán Bůh uložil, že to určil předem, že jasně vymezil míru zničení (to je to roztáhnutí šňůry) a neodvrátil ruky. Zničení města a knížat však není vše – není již ani Zákona. Význam můžeme brát jak fyzicky, že v té době bylo zničeno mnoho kopií Tóry (byť ne

všechny) a stala se tak vzácnější, tak duchovně – nechte se již veřejně, není vykladačů Písma, není měřítko víry, není povzbuzení, není norem života. Jak zvláště v dnešní době platí, že „není Zákona“, přestože Bibli máme víc než kdy předtím. „*Proroci nemívají vidění od Hospodina.*“ To platilo i před pádem Jeruzaléma, protože falešných proroků bylo velké množství; míval je však aspoň Jeremiáš. Toho si však nikdo nevážil a pronásledovali ho. Když si Církev neváží Božích mužů, proroků a hlasatelů evangelia, protiví se jim a neposlouchá je, Hospodin je odejme. John Gill upozorňuje, že od té doby byli v Judsku už jen tři proroci – poexilní Ageus, Zachariáš a Malachiáš (Ezechiel a Daniel prorokovali v zajetí). Bylo to pak jako v době, kdy „*mládenček Samuel přisluhoval Hospodinu při Eli, a řeč Hospodinova byla vzácná v těch dnech, aniž bývalo vidění zjevného.*“ (1. Sam. 3:1)

Výsledek je, že v bídě a bolesti (posypání hlavy prachem a nošení zíněného oblečení bylo v té době výrazem zármutku) seděli jak izraelští starší, tak panny. Starší mlčeli, což vyjadřuje, že nevěděli, co dělat. Pán odňal své Slovo a vedení, a tak byli bezradní. Byli tak zničení trápením, že ani nepomysleli na to, činit pokání a utíkat se k Pánu. Sami na nic bez Boží milosti nemůžeme přijít, ať jsme jakkoliv moudří. Panny Jeruzalémské již nedbaly na svou krásu, pěkné oblečení a líčení; v oděvu zármutku svěšují sklesle hlavy. Pro zopakování - prorok zde v první části líčí, že Hospodin odvrhl svůj lid a Církev, zničil jeho bezpečná místa, na které spoléhal a stal se mu sám nepřítelem. Jako nepřítel proto zničil jak Církev a její bohoslužbu, tak národ. Bez prorockého slova vedoucí lidu nevěděli, co si mají počít.

V další části hovoří sám prorok. Slova v jedenáctém verši jsou vyjádřením intenzity Jeremiášova zármutku nad bídou trestaného lidu. O játrech hovoří proto, že byly lidově ztotožňovány s emocemi, stejně jako my si přirozeně spojujeme s emocemi srdce (ačkoliv je biologicky centrum emocí mozek). Zvláště těžce ho bodalo do srdce vidět ubohý osud nemluvnátek, která za dob obléhání umírala hlady, a malých dětí (již ne nemluvnátek), které se, nechápajíc ještě příčiny věcí, vypyťovaly bezmocných matek, co se děje a proč není jídlo. Kdyby snad dosavadní výzvy nepohnuly se srdci lidí, nyní jim směřuje zrak na nejtragičtější, nejsmutnější a nejvíc drásající skutečnost, že přivedli hroznou bídu a smrt svým dětem, i nemluvnátkům. Jak hrozné je, když plačící dítě umírá matce v náručí hladem! Co by mělo zburcovat svědomí více? Možná bychom měli i my po vzoru proroka více líčit bídy, které přivádí rodiče v odpadajících a novoevangelikálních církvích na své děti. Lidé jsou někdy tak otupělí, že je nic jiného snad ani nemůže zburcovat.

Následně Jeremiáš apeluje na Jeruzalém, aby si uvědomil bezprecedentnost své situace. Ke třináctému verši píše Kalvín, když se přihodí něco nepříjemného, často můžeme utěšovat slovy „nejsi první ani poslední, komu se to stalo“ a můžeme dát mnohé příklady lidí, kteří si prošli podobnými věcmi, a dopadli dobře. Zde však prorok nic takového učinit nemůže. Nelze přivést

svědka, který by povzbudil svým příkladem, nelze najít žádné srovnání, není precedent. Potření je tak velké, že člověk nemá žádné nástroje a prostředky, jak je zhojit a zvrátit. Dále je Církev nabádána, aby se pořádně rozhlédla okolo sebe a rozvažovala nad minulostí i mizérií přítomnosti. Jako by tím prorok chtěl říci: Copak nevidíš ony tak očividné příčiny a důsledky? Nevidíš, jak tě tví falešní proroci podvedli? Nevidíš, v jaké pohaně jsi mezi národy a nepřáteli? A nevidíš, že to je vše Boží trest?

Na falešná proroctví se zaměříme trochu blíže. Čteme, že „*proroci tvoji předpovídali tobě lživé a ničemné věci.*“ V KJV je to přeloženo jako „*vain and foolish things*“, tedy věci marné a hloupé, bláznivé. Aby činili pokání a varovali se falešných proroků do budoucna, prorok zde napomíná Boží lid, aby vzpomněl, že si svou bídu přivedli na sebe sami, když zdravého učení nepřijímali, ale majíce svrablavé uši, podle svých vlastních žádostí shromažďovali sami sobě učitele, a odvrátivše uši od pravdy, a k básněm (bájím) se obrátili (viz 2. Tim. 4:3-4). Jak je časté, že když se kazatelé Božího Slova odvrátí od jeho pravdy, začnou hlásat úplné a očividné nesmysly – ale vůbec jim už to nepřijde (a posluchačům také ne). Boží lid ovšem nemá výmluvu, protože neposlouchal pravého proroka. Jak píše apoštol Pavel: „*Lásky pravdy nepřijali, aby spaseni byli. A protož pošle jim Bůh mocné dílo podvodů, aby věřili lži, a aby odsouzeni byli všickni, kteříž neuvěřili pravdě, ale oblíbili sobě nepravost.*“ (2. Tes. 2:10-12)

Falešným prorokům je vyčítáno, že neodkrývali nepravosti. Odkrývat nepravosti a poukazovat na hřích je jedním z velkých úkolů kazatelů Božího slova. Nečiní-li tak, vedou své posluchače do záhuby. A můžeme dodat, že nejenže neodkrývali, ale také zakrývali. Když Jeremiáš hovořil pravé slovo od Hospodina, tak k tomu nemlčeli, ale obviňovali ho, že on je ten falešný prorok a říkali lidu přesný opak. Lid byl proto ukonejšěn ve svém hříchu. Tito proroci mohli odvrátit zajetí, kdyby hlásali pravé slovo, takže by lid činil pokání a nemusel by tedy přijít soud. Nebo měli alespoň mlčet a nechat mluvit Jeremiáše. Kéž by ti, kdo nepodpoří pravdu a odkrývání hříchů věrným kazatelem evangelia, aspoň mlčeli, ovšem většinou se takoví postaví proti.

Jak rozumět slovům, že předpovídali těžkosti, oklamání a vyhnání, když přece nic takového nehlásali? Jde o to, že výsledek jejich lživých slov byly tyto věci, i když hlásali opak. Pokud bych vám hlásal, že když si půjčíte peníze, budete si moci koupit spoustu krásných věcí, povede vás to do bídy zadlužení; v jistém smyslu se dá tedy říci, že jsem vám vlastně takto hlásal chudobu, i když jsem výslovně nic o chudobě neříkal.

Dále prorok vyzývá Církev, aby pohlédla na své pohanění. Je v pohaně mezi procházejícími, kteří pokývají hlavami a tleskají nad nimi v opovržení. 'To bylo řečí o vyvoleném národě a vyvoleném krásném městě, o chrámu a Boží ochraně!' Vidíme, že hřích zneuctívá i dřívější požehnání. Nepřátelé, kteří dlouho toužili vyvolený národ zničit, nyní dostali příležitost, které se s radostí chytili. Aby si však Izraelci znovu nezačali myslet, že bídy způsobili nepřátelé, v 17. verši

Duch Svatý skrze proroka opět upozorňuje, že tu všichni bídu okolo, na kterou se měli dívat a rozjímat o ní, způsobil sám Hospodin, podle svého uložení již v Mojžíšově zákoně (Dt. 28. kapitola; to je ona řeč, kterouž přikazoval ode dnů starodávních). Obveselení nepřátel, o kterém čteme ve verši 15, a vyvýšení rohu (tzn. moci a síly) nepřátel, a to vše učinil bez lítosti, protože nečinili pokání. Ninivští učinili pokání a proto Pán Bůh měl lítost nad tím zlým, kterých řekl učiniti jim (Jonáš 3:10). Zde lítost mít nemohl, i když křičeli k Pánu (tak překládá KJV), ale ne v pokání, ale pod tlakem okolností a bolesti. Možná, že ve svých očích byli nevinnými oběťmi a volali k Pánu v takovém postoji srdce, myslíce si, že jsou pronásledováni nepřáteli jako David. Takovým prosbám nevycházejícím ze skutečnosti, ale ze sebeklamu ovšem Hospodin nemohl popřát sluchu.

Následně prorok oslovuje celý zničený Jeruzalém a všechny jeho zbídačené obyvatele (zdi jsou zde personifikací, zosobněním; jelikož byly zcela zničené, je to výstižné označení zbídačeného lidu) a vyzývá je k pláči. Záměr veršů 11-17 byl ostatně v Církvi vzbudit oním sugestivním líčením upřímnou lítost a nářek nad svým stavem. Prorok zde následně vyzývá Izraelce k vytrvalým modlitbám a prosbám, aby byli jako ona vdova z podobenství Pána Ježíše (Lk. 18:1-9), aby usilovně bez přestání tloukli a volali o smilování, ráno i v noci, upřímně vylévající své srdce před Pánem. Mají si vzpomenout na bídy svých dětí, do kterých je přivedli svými hříchy, a volat k Hospodinu také kvůli nim: „*Pozdvihuj k němu rukou svých za život dítek svých svírajících se hladem, na rohu všech ulic.*“

Duch svatý zde také učí, jak se modlit a jak volat; na konci 19. verše čteme „*rcí*“, tedy: Mluv, říkej toto. *Pohled', Hospodine, a popatř, komu jsi tak kdy učinil?* V KJV čteme „*Behold, O LORD, and consider to whom thou hast done this,*“ tedy „*Pohled', Pane, a považ, komu si tak učinil.*“ Zdá se to skutečně lépe pasovat k následujícímu a vystihovat význam oné modlitby. Jak píše Matthew Poole: '[Neučinil jsi tak] pohanům, kteří Tě nikdy neměli, a nebyli nikdy nazváni Tvým jménem, ale svému vlastnímu lidu, nazvanému Tvůj podíl a Tvé dědictví; necht' Tvůj dřívější vztah k nám, a naše dřívější přijetí Tebe u Tebe převáží'. Tato modlitba není na výklad vůbec jednoduchá. Můžeme ovšem s jistotou říci, že zde samozřejmě není Církev učena, aby Pánu Bohu vyčítala, co to dělá, že přeci takové věci Svému lidu dělat nemůže. Pán Bůh je absolutně spravedlivý, a již dříve prorok učil Církev, aby toto Hospodinu přiznala. (Pl. 1:18) Církev však má pokorně prosit Pána Boha, aby se rozpomenul na svou věrnost, na zaslíbení dána otcům a na své neodvolatelné vyvolení.

V modlitbě líčí Církev pokorně Pánu Bohu svůj bídný stav a své bolesti, uznávajíc, že jejich Strůjcem je sám Hospodin, s výhledem víry, zda by se snad přeci jen neslitoval pro otce, zaslíbení a vyvolení. Není, kdo by uzdravil, jen Hospodin, proto Církev volá k němu. Trestaný lid neměl být apatický, jako byli starší ve verši 10, ale má před Hospodinem v pokoře vylévat své srdce. To, že Hospodin sám seslal tak hrozné tresty, neznamena konec nadějí pro toho, kdo učinil pravé pokání.

Po učinění pokání, ke kterému vedla zejména předchozí kapitola, zde začíná lid doufat, že bude Hospodin pohnut lítostí nad tragédiemi, ke kterým muselo spravedlivě dojít – ženy jedly své děti (jaká to nepředstavitelná hrůza!) podle předpovědi Zákona, zemřeli Boží služebníci, zkáza přišla na všechny bez ohledu na věk a pohlaví. Musíme vzpomenout na slova krále Davida: „*Spomoz, ó Hospodine; nebo se již nenalézá milosrdného, a vyhynuli věrní z synů lidských.*“ (Ž. 12:2), a také na adaptaci tohoto Žalmu Dr. Spencem „*Help, Lord, for the Godly Ceaseth.*“ Víme, že to není žádná náhoda, ale trest Boží za moderní apostázi (stejně jako to ví Dr. Spence), ale přesto prosíme Pána, aby shlédl na nás a na náš bídný stav, smiloval se a dal vysvobození, které si nezasloužíme, ale je naší jedinou nadějí. Duch svatý zde tedy Církev učí, aby se vždy a ve všem v pokoře a v pokání spoléhala na Pána Boha, i když je Jím spravedlivě trestána.

Na závěr si zopakujeme hlavní osnovu druhé kapitoly. V mnoha ohledech je podobná a zabývá se stejnými věcmi jako kapitola první, ale není to marné a zbytečné opakování. Jako by chtěl prorok přidat množství slov, pro které by měl být vyslyšen, (jako by to dělali pohané). První kapitola byla trochu obecnější, rozebrala události pádu Jeruzaléma v širším pohledu, druhá kapitola apelovala zejména na ty, které dostatečně nezburcoval předchozí popis. Ukazuje to na tvrdost lidských srdcí, kterým často nestačí základní výzvy. Když prorok Nátan šel za Davidem kvůli jeho hříchu s Betsabé, zkoušel ho obvinít nejprve jemněji skrze podobenství o boháči, chudákovi a ovečce. David to ovšem nepochopil, a musel slyšet: *Ty jsi ten muž!* (2. Sam. 12:8) I takový Boží muž potřeboval slyšet jasné a výslovné usvědčení – a co teprve my! Nechci tím říci, že první kapitola by hovořila nějak v náznacích, je velmi jasná, ale lidská srdce jsou někdy tak tvrdá, že jim to nestačí a musí slyšet ještě přímější slovo. V době Jonathana Edwardse lidem nestačila k pokání „běžná“ evangelizační kázání, proto začal detailně popisovat hrůzy pekla ve svém slavném kázání Hříšníci v rukou rozhněvaného Boha. Ani prorok Jeremiáš zde není lidu dlužen ještě přímějšího slova.

Jeremiáš v druhé kapitole hovoří o tom, jak těžce dopadla ruka Hospodinova na hřešící lid. Odvrhl je od své tváře, bez lítosti zavrhl chrám i oltář, zničil města, postavil se jako nepřítel proti Izraeli coby národu i Církvi. Prorok si dává zvlášť záležet, aby lid pochopil, že všechny tragédie způsobil přímo sám Pán Bůh ve svém hněvu. Výsledek byl zoufalý lid a bezradní předáci. Následně prorok – který je soudem ztrápen stejně jako Izrael, ne-li více - apeluje a vyzývá lid, aby konečně pochopil a uvědomil si realitu a svou bídu, aby pořádně rozvažoval nad svým stavem a jeho příčinami (což je zejména naslouchání falešným prorokům). Následně na základě předchozích výzev napomíná Církev k ustavičným modlitbám za smilování a učí, jaké mají být – tzn. ve spolehnutí se na Boží milosrdenství pro Jeho svatá zaslíbení a neměnné vyvolení. Možná nám závěr kapitoly přijde takový neukončený, ale nesmíme zapomenout, že následuje kapitola třetí, která je zvlášť důležitá. Kéž Pán požehná nyní Svě Slovo a vloží nám ho do našich srdcí, k Jeho slávě a

nám ke zbudování a vyučení. Amen.